

Бугор Ф.О., маґ., *Романчук М.Є., к.геогр.н., доц.*

Одеський державний екологічний університет

ВПЛИВ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ НА СТАН ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ БАСЕЙНУ ДНІПРА

Ріка Дніпро є основною водною артерією України і протікаючи з півночі на південь, ділить країну на Правобережну і Лівобережну.

Від витокy до гирла Дніпро протікає територією трьох держав: Росії, Білорусі та України. Річка та її притоки на окремих ділянках слугують природним кордоном між країнами. Вони також зрошують 12 густозаселених областей, 1 — в Росії (Смоленська область), 3 — в Республіці Білорусь (Мінська, Могильовська, Гомельська області), 9 — в Україні (Чернігівська, Київська, Житомирська, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Дніпропетровська, Запорізька та Херсонська області). На берегах річки розташовані більше півсотні великих і малих міст, в тому числі столиця України — Київ..

Розвиток промисловості, яка притаманна кожній окремій області та сільське господарство впливають на якість води як самого Дніпра, так й його приток.

Однією з основних причин кризової ситуації, що склалася — це будівництво на Дніпрі каскаду водосховищ, які докорінно змінили динаміку стоку; великомасштабна меліорація; спорудження численних промислових комплексів у басейні річки; величезні об'єми водозабору для потреб промисловості та зрошення. Враховуючи вищезазначене можна стверджувати, що екологічний стан у басейні Дніпра дуже складний. Внаслідок техногенної діяльності його води забруднені сполуками важких металів, азоту, нафтопродуктами, пестицидами та ін..

Аналіз зміни деяких показників якості води, таких як біохімічне споживання кисню за 5 діб, мінералізації, наявність завислих речовин у воді річок басейну Дніпра, кількість розчиненого кисню та температура води, проводився по 27 створах (як на самому Дніпрі, так і на його основних притоках).

Пункти спостереження були обрані таким чином, щоб прослідити, як змінюються ці показники до та після населеного пункту, тобто оцінити вплив промислових та комунальних підприємств, якість очистки стічних вод на стан водних об'єктів.

По отриманих результатах можна зробити наступні висновки.

Розвинений промисловий та сільськогосподарський комплекси кожної області в межах басейну Дніпра впливають, в більшій мірі негативно, на водні ресурси. Основними галузями, які негативно впливають на стан водних об'єктів басейну Дніпра, являються комунально-побутове, сільське господарство, підприємства чорної та цвітної металургії, гідроенергетика. Стан очисних споруд в деяких містах незадовільний і потребує реконструкції, а в деяких населених пунктах очисні споруди зовсім відсутні. Тільки для 33% від загальної кількості створів, концентрація завислих речовин менше після населених пунктів, ніж до створів спостереження. Значення концентрації розчиненого кисню не були менше ГДК для рыбогосподарського призначення, за виключенням створу на річці Мерло - 1 км нижче міста Богодухів (4,05 мг/дм³). По 18 з 27 пунктах спостереження було зафіксовано зниження концентрації O₂ в воді річок по створах, які розташовані нижче населених пунктів (після скиду зворотних вод з очисних споруд). Концентрації БСК₅ були вищими в створах, розташованих за межами міст у трохи більше ніж 50 відсотках від загальної кількості пунктів спостереження. ГДК біохімічного споживання кисню за 5 діб для рыбогосподарського призначення дорівнює 3 мгO₂/дм³. Перевищення цього нормативу було зафіксовано лише по 8 створах. Чіткої залежності зміни температури води до та після населених пунктів не спостерігалось. Стосовно мінералізації можна зазначити, що у 74% випадків концентрація після створів збільшується. Причому, по пункту спостереження р.Гнилоп'ять – м.Бердичів цей показник збільшився у 2,56 рази, по створу р.Інгулець – м.Кривий Ріг - у 1,82 рази, змінившись з прісних олігогалинних на солонуваті β-мезогалинні.